

Στα μοναστήρια του Πενταδακτύλου

του Νίκου Ορφανίδη

Γυρίζω, ύστερα από το μυστικό οδοιπορικό στα μοναστήρια του Πενταδακτύλου και την αόρατη κι όμως ψηλαφητή και αγιασμένη παρουσία της Υπεραγίας Θεοτόκου στο κατεχόμενο βουνό, καθώς σχεδόν όλα τα μοναστήρια του ήσαν αφιερωμένα σ' αυτήν, στην Υπεραγία Θεοτόκο που μας σκέπαζε μέσα στους αιώνες ως αγία Σκέπη και Παραμυθία και Ελεούσα και Υπάτη και Πλατανιώτισσα, με εκείνα τα νερά που μας αγίαζαν και δρόσιζαν και παρηγορούσαν, στα κάστρα εκείνα τα βυζαντινά του αγιασμένου βουνού, γυρίζω, που τα έπαιρναν οι άνεμοι κι ο Βοριάς. Τρία τα μεγάλα βυζαντινά και μετέπειτα φράγκικα και ενετικά κάστρα του Πενταδάκτυλου. Αυτά του Βουφαβέντο, της Καντάρας και του Αγίου Ιλαρίωνος, όταν στο Τρόδος δεν είχαμε ούτε ένα κάστρο.

Περπατώ, λοιπόν, πρώτα σ' εκείνα τα Εκατόν Σπίτια της Ρήγαινας, έτσι αποκαλούσαμε το κάστρο του Βουφαβέντο, αλλά Κάστρα της Ρήγαινας ήταν και τα άλλα, και σκέφτομαι πως εξόχως Ρήγαινα ήταν και παραμένει πάντοτε η Υπέρμαχος Στρατηγός, κι ας μιλούσαμε ύστερα για εκείνη τη μυστηριώδη βασίλισσα και ρήγαινα των Φράγκων και των Ενετών που τους διαδέχθηκαν. Στα κάστρα, λοιπόν, τα βυζαντινά επιστρέφω, όπως τα περπατούσαμε με τη φαντασία μας παιδιά, στον ύπνο μας τα επισκεπτόμαστε, με εκείνη τη λευκοφόρο βασίλισσα, με τα πέπλα της να ανεμίζουν, κλεισμένη μέσα στο κάστρο, στα παρατηρητήρια και τις πολεμίστρες και τις σιδερόφρακτες πύλες που τα έφραζαν.

Θυμάμαι εκείνα τα παιδιά της γειτονιάς μου, που αξιώθηκαν μία και μόνη φορά να ανέβουν στο κάστρο του Βουφαβέντο, εκεί στον Άγιο Χρυσόστομο, που ανηφόρισαν εκείνο το μονοπάτι που οδηγούσε στο άπαρτο κάστρο, κι εκείνο το δέος τους που μας το μετέφεραν αφηγούμενοι τη μαγική για την παιδική μας ηλικία συνάντηση με τη ρήγαινα.

Σκέφτομαι πως η ρήγαινα ήταν παντού στα βυζαντινά εκείνα κάστρα του Πενταδάκτυλου, που ύστερα έγιναν κάστρα των Φράγκων και των Ενετών. Παντού ήταν όμως εξόχως εκεί η ρήγαινα του τόπου, η Υπέρμαχος Στρατηγός, η βασίλισσα του μυστικού μας τόπου, η Υπεραγία Θεοτόκος.

Έτσι, λοιπόν, τη συναντούσαμε στο κάστρο του Βουφαβέντο, κοντά στην Κυδρέα, με το θαυματουργό αγίασμα και το αγιοταφίτικο μοναστήρι του Αγίου Χρυσοστόμου, που το επισκεπτόμαστε στις μαθητικές μας εκδρομές και στα προσκυνήματά μας, κι ύστερα, όταν ήταν εκεί η Μοίρα των Καταδρομών. Έτσι ήταν εκείνη η παράδοση με το ιαματικό αγίασμα που θεράπευσε την έγκλειστη ρήγαινα στο Βουφαβέντο και την ανέγερση της μονής του Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου.

Όμως ένοικος ήταν η Υπεραγία Θεοτόκος και στο άλλο επιβλητικό κάστρο, αυτό της Καντάρας ανατολικά, στον Πενταδάκτυλο. Με τους μοναχούς που μαρ-

τύρησαν στα χέρια των Φράγκων, στην κοίτη του Πεδιαίου στη Λευκωσία. Οι δεκατρείς μοναχοί της Καντάρας που γιορτάζουμε στις 19 Μαΐου. Και σ' εκείνο το κάστρο ήταν το Βυζαντινό και ορθόδοξο μοναστήρι της Υπεραγίας Θεοτόκου, της μυστικής και πάλι ρήγαινας του κάστρου.

Τέλος, στο τρίτο Κάστρο της Ρήγαινας στον Πενταδάκτυλο, αυτό του Αγίου Ιλαρίωνος, είναι ο άγιος Ιλαρίων ο νέος, που εμόνασε εκεί, φεύγοντας από τη Συρία, μαζί με όλους εκείνους τους Αλαμανούς μοναχούς. Και πάλι ο τόπος της χάριτος και του αγιασμού, σκέφτομαι. Και η ρήγαινα κι η Υπέρμαχος Στρατηγός, η Υπεραγία Θεοτόκος. Πάντοτε. Έτσι λοιπόν, στο αγιασμένο κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνος, με τους δρύλους του, με όσα συγκλονιστικά συνέβησαν στον τόπο της ιστορίας, με τις φονικές μάχες και την κατάληψή του από τους Τούρκους επιστρέφουμε. Με τη ρήγαινα να μας υποδέχεται μυστικώς και την Υπεραγία Θεοτόκο, πάντοτε.

Η ρήγαινα, λοιπόν, οδοιπορεί στον Πενταδάκτυλο και στα κάστρα του, μέσα στο δρύλο και την ιστορία, μυστικώς και ονειρικώς, για να μας αποκαλυφθεί και πάλι ως η Υπέρμαχος Στρατηγός που μας σκέπει εις τον αιώνα.

Η γριά γιαγιά μου

Η γριά γιαγιά-μου η εκατόχρονη
 πα δεν κοιμάται με τα παραμύθια,
 ολημερίς κοιτάζει κατά το βοριά
 με ήλιο, με βροχή — πού 'ναι τ' αδράχτι της
 σε τούτο το τσαντίρι σύνεργο διαβόλου;
 Κάδεται και κοιτάζει τα βουνά
 με ξεπλυμένα μάτια,
 κάδεται κι αφουγκράζεται τη γη, κι ακούει
 στη μακρινή αυλή-της ξένα βήματα.
 το σπόρο να τσακίζουν που τολμά ν' ανθίσει.
 «Θα περιμένω, γιε μου», λέει η γριά γιαγιά-μου η
 εκατόχρονη
 «να πάω σπίτι-μου' εδώ δεν είναι τόπος μου για
 να πεθάνω».
 Κι έτσι ως γυρνά και συνεχίζει να κοιτάζει τα
 βουνά
 ξέρω πως η γριά γιαγιά-μου η εκατόχρονη,
 αυτό θα κάνει.

Φοίβος Σταυρίδης
 (1938-2012)